

سومین همایش ملی
روانشناسی
تعلیم و تربیت و سبک زندگی

3rd National Conference on Psychology, Education and Lifestyle

دانشگاه پیام نور استان قزوین

رابطه عملکرد تحصیلی و خودکارآمدی تحصیلی با احتمال خودکشی در دانشجویان آرش شهبازیان خونیک^۱، سیاوش شیخ عزیززاده^۲، فاطمه علی پور^۳، علی اصغر محمدیان قریبه^۴

۱. کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی، *دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران
۲. استادیار روانشناسی تربیتی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران (*نویسنده مسئول)
۳. دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران
۴. دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش عملکرد تحصیلی و خودکارآمدی تحصیلی در احتمال خودکشی دانشجویان انجام شد. روش پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی بود. جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان دختر و پسر دانشگاه تبریز در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ بودند که تعداد ۳۹۱ نفر از آن ها با روش نمونه گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از مقیاس‌های احتمال خودکشی کال و گیل (۲۰۰۲)، خودکارآمدی تحصیلی پاتریک و همکاران (۱۹۹۷) و معدل نیم سال اول دانشجویان استفاده گردید. داده‌ها با استفاده از نرم افزار SPSS-۲۲ و آزمون‌های آماری همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه (گام به گام) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. نتایج ضریب همبستگی پیرسون نشان داد که عملکرد تحصیلی و خودکارآمدی تحصیلی با احتمال خودکشی دانشجویان رابطه منفی معنادار داشت ($P < 0/01$). همچنین نتایج رگرسیون چندگانه نشان داد که تا حدودی احتمال خودکشی دانشجویان را می‌توان بر اساس عملکرد تحصیلی و خودکارآمدی تحصیلی آن‌ها پیش‌بینی کرد. در هرگونه برنامه ریزی برای پژوهش و کاهش احتمال خودکشی دانشجویان، لازم است به عملکرد تحصیلی و خودکارآمدی تحصیلی دانشجویان توجه ویژه شود. **واژگان کلیدی:** عملکرد تحصیلی، خودکارآمدی تحصیلی، احتمال خودکشی، دانشجو

مقدمه

خودکشی^۱ عملی عمدی است که باعث مرگ فرد می شود (Hawton & Van Heeringen, 2009). بر اساس تعریف سازمان بهداشت جهانی^۲ (۲۰۱۴) خودکشی عبارت است از عملی که در آن شخص به صورت عمدی و بدون مداخله دیگران، رفتار غیرعادی مثل آسیب زدن به خود یا خوردن ماده‌ای بیشتر از مقدار تجویز شده برای درمان را انجام می‌دهد و هدف شخص تغییرات مورد انتظار خود فرد می‌باشد. احتمال خودکشی نیز، بر اساس چهار شاخص ناامیدی، افکار خودکشی، خصومت- تکانش‌گری و خودارزیابی منفی به صورت عملیاتی تعریف شده و نشان داده شده است که این چهار عامل توانایی متمایز کردن افراد عادی از خودکشی‌گرا را دارند (Cull & Gill, 2007). میانگین جهانی و سالانه خودکشی ۱۱/۴ در هر صد هزار نفر برآورد شده است (سیمبر، گل‌عذار، علیزاده و حاجی‌فقه‌ها، ۱۳۹۶). خودکشی در همه طبقات اجتماع و مراحل رشدی رخ می‌دهد اما مطالعات بر دو مرحله حساس تأکید دارند؛ یکی دوران عبور از اواخر کودکی به نوجوانی و دیگری مرحله عبور از اواخر نوجوانی به اوایل بزرگسالی است. بنابراین در این دو مرحله نرخ خودکشی افزایش آشکاری از خود نشان می‌دهد (Danitz, 2001). برخی از خودکشی‌ها بدون طرح و برنامه است، اما بسیاری از آن‌ها پس از تفکر و برنامه‌ریزی و در پی یک بررسی طولانی روی داده است. برای اقدام به خودکشی هرگز نمی‌توان علتی واحد را جست، ولی تحقیقات نشان داده است که عواملی چون: مشکلات و فشارهای خانوادگی، از دست دادن نزدیکان، بحران هویت، قابل دسترس بودن الکل و مواد مخدر، رد شدن در کنکور یا سایر امتحانات، خشونت، داشتن نیازها و هدف‌های غیرقابل‌وصول و... در ارتکاب خودکشی مؤثر بوده‌اند (Fontenelle, 2000). در واقع خودکشی دومین علت مرگ در افراد ۱۵ تا ۲۴ ساله است که میزان خودکشی برای مردان ۲/۱۸ نفر و برای زنان ۶/۴ نفر در هر صد هزار نفر گزارش شده است (Curtin, et al, 2016 و سی‌دی‌سی، ۲۰۱۵).

خودکشی در ایران نیز، در حال رشد است. به طوری که در سال ۱۹۹۱ رتبه خودکشی ایران در بین کشورهای جهان ۹۱ بوده و در سال ۲۰۰۳ به رتبه ۵۸ رسیده است (حسینیان مقدم و همکاران، ۲۰۱۴). این در حالی است که مطالعات فرا تحلیل اخیر نرخ خودکشی در ایران را ۹/۹ در هر صد هزار نفر برآورد کرده است. در این فرا تحلیل نتیجه‌گیری شده است که در

1. suicide

2. World Health Organization

3. Centers for Disease Control and Prevention (CDC)

دهه‌های اخیر ایران بالاترین افزایش مرگ ناشی از خودکشی را در میان کشورهای اسلامی و کشورهای حوزه مدیترانه شرقی به خود اختصاص داده است (حسنیان مقدم و زمانی، ۲۰۱۷). اطلاعات ذکر شده نشان‌دهنده اهمیت و ضرورت شناسایی عوامل خودکشی و ارائه راهکارهای پیشگیرانه و مداخلاتی است. ارزیابی و توجه به دلایل رفتارهای خودکشی از اهمیت بالایی برخوردار است و کوتاهی در پرداختن به این موارد عواقب وخیمی به دنبال خواهد داشت؛ چنانچه مطالعات نشان می‌دهند ۳۲ درصد از افرادی که دارای افکار خودکشی هستند، برای خودکشی نقشه می‌کشند و ۷۲ درصد از کسانی که برای خودکشی نقشه می‌کشند، اقدام به خودکشی می‌کنند. در نتیجه ۲۴ درصد از کسانی که فکر خودکشی را گزارش می‌کنند، در نهایت اقدام به خودکشی می‌کنند (Van Heeringen, 2003).

از جمله مهم‌ترین نگرانی‌های استادان و مسئولان آموزش دانشگاه و خانواده‌های دانشجویان عملکرد و پیشرفت تحصیلی و جلوگیری از افت تحصیلی دانشجویان است (رضوی شجاع، ۱۳۸۰). اتکینسون و همکاران (۱۹۹۸) عملکرد تحصیلی را توانایی آموخته‌شده یا اکتسابی حاصل از دروس ارائه‌شده یا به‌عبارت‌دیگر، توانایی آموخته‌شده یا اکتسابی فرد در موضوعات آموزشی می‌دانند که به‌وسیله‌ی آزمون‌های استاندارد شده اندازه‌گیری می‌شود (سیف، ۱۳۹۵). نقطه مقابل پیشرفت تحصیلی، افت تحصیلی است که بر اساس مطالعات متعدد تأثیر بسزایی در سرنوشت فرد داشته و همچنین هزینه‌ی گزافی به خانواده و جامعه تحمیل می‌کند (گلشن فومنی، ۱۳۹۳). در ایران این امر از مهم‌ترین مشکلات کنونی نظام آموزشی است و هر ساله ده‌ها میلیارد ریال از بودجه کشور را هدر می‌دهد و نیروهای بالقوه و سرمایه‌های جامعه (نیروی انسانی) بی‌ثمر می‌ماند (تمنایی فر، صدیقی ارفعی، سلامی محمد آبادی، ۱۳۸۹). بنابراین شناسایی و توجه به عواملی که منجر به پیشرفت تحصیلی شده و مانع از آن شود از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. در پژوهش فدایی و همکاران (۱۳۹۰) مشخص شد که پیشرفت تحصیلی با افکار خودکشی رابطه منفی معنادار دارد. در پژوهش De Luca and et al, 2016 نیز مشخص شد که ایده خودکشی با عملکرد تحصیلی ارتباط منفی معنادار دارد.

یکی دیگر از عواملی که می‌تواند با احتمال خودکشی دانشجویان رابطه داشته باشد، خودکارآمدی تحصیلی است. خودکارآمدی به قضاوت فرد درباره توانایی‌اش در انجام کارهای مربوط در یک موقعیت یا یک تکلیف اشاره دارد (صالحی و همکاران، ۲۰۱۶). همچنین، با اعتماد به نفس شخص در انجام روشی که به پیامد مطلوب بیانجامد ارتباط دارد. خودکارآمدی روشی که افراد احساس می‌کنند، فکر می‌کنند و یا عمل می‌کنند را پایه ریزی می‌کند (Singh & Udainiya, 2009). خودکارآمدی تحصیلی نیز، به عنوان به عقایدی مانند، تحقیق و مطالعه کردن، درگیری در فعالیت‌های کلاسی، رابطه و تعامل سازنده با مدرس و دیگر محصلان و موفقیت تحصیلی اشاره دارد. این افراد با می‌توانند با سعی و تلاش از شیوه‌های کارآمد برای رفع مشکلات خویش استفاده کنند و از خود توانایی و پایداری بیشتری برای حل

سومین همایش ملی روانشناسی تعلیم و تربیت و سبک زندگی

ISC

3rd National Conference on Psychology, Education and Lifestyle

دانشگاه پیام نور استان قزوین

مشکلات تحصیلی نشان دهند (Seggelen-Damen & Dam, 2016). در پژوهش های Valois and et al, 2015 ؛ Wu & Yaacob, 2017 ؛ برومند (۱۳۹۱) و باقری و همکاران (۱۳۹۴) مشخص شد که خودکارآمدی با خودکشی رابطه منفی دارد.

مطالعات پیشین در زمینه خودکشی نشان داد که پژوهشی که نقش عملکرد تحصیلی و خودکارآمدی تحصیلی در احتمال خودکشی دانشجویان را بررسی کند، یافت نشد. همچنین، پژوهش‌های اندکی ارتباط عملکرد تحصیلی و خودکارآمدی تحصیلی را با احتمال خودکشی دانشجویان بررسی کرده بودند. بنابراین نیاز به پژوهش‌های بیش‌تری در این زمینه احساس می‌شد. بر این اساس، پژوهش حاضر با هدف تعیین نقش عملکرد تحصیلی و خودکارآمدی تحصیلی در احتمال خودکشی دانشجویان انجام شد.

روش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف در دسته تحقیقات بنیادی و از لحاظ نحوه گردآوری اطلاعات جزو پژوهش‌های توصیفی-همبستگی بود. جامعه آماری موردنظر پژوهش حاضر، شامل کلیه دانشجویان دختر و پسر دانشگاه تبریز در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ بودند که تعداد آنها ۲۴۰۰۰ نفر بود. جهت انتخاب گروه نمونه با استفاده از جدول کرجسی و مورگان و به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای ۳۹۱ دانشجوی دختر و پسر به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. بعد از آماده‌سازی ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات، در مرحله اول تعداد ۷ دانشکده انتخاب شد. در مرحله دوم از هر دانشکده ۳ کلاس به‌تصادف انتخاب شد. در مرحله سوم به‌تناوب از هر کلاس موردنظر ۱۸ تا ۲۵ نفر پرسشنامه‌ها را تکمیل کردند. برای انجام پژوهش با مسئولین و اساتید دانشکده موردنظر هماهنگی انجام شد و پژوهشگران به کلاس‌های موردنظر مراجعه کرده و بعد از توضیح اهداف پژوهش، پرسشنامه‌ها را در بین دانشجویان توزیع نمودند و بر روند پاسخ‌دهی به پرسشنامه‌ها تمرکز داشتند. داشتن رضایت آگاهانه و علاقه‌مندی برای مشارکت در این پژوهش از شرایط ورود به مطالعه بود. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم افزار SPSS-۲۲ از آزمون‌های همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه (روش گام به گام) استفاده گردید.

ابزار جمع‌آوری اطلاعات

مقیاس احتمال خودکشی کال و گیل (۲۰۰۲): این مقیاس شامل ۳۶ گویه و چهار خرده مقیاس ناامیدی، افکار خودکشی، خصومت-پرخاشگری و خودارزیابی منفی است. گویه‌ها بر اساس یک مقیاس چهار درجه‌ای لیکرت هیچ‌وقت:۱ تا همیشه:۴ نمره‌گذاری می‌شوند؛ پس از نمره‌گذاری به هر گویه به‌صورت جداگانه نمره وزن‌دار تعلق می‌گیرد که این کار باهدف بالا بردن احتمال تشخیص خطر خودکشی انجام می‌شود. آلفای کرونباخ نمره کل در این مقیاس ۰/۹۳ گزارش شده است. همچنین، مشخص شده است که این مقیاس به‌خوبی افراد خودکشی‌گرا را از غیر خودکشی‌گرا مجزا می‌کند (کال و گیل، ۲۰۰۲). در گروه‌های نوجوانان نیز از این مقیاس استفاده شده و ساختار چهار عاملی آن تأیید شده است. پایایی آن نیز،

به روش آلفای کرونباخ برای کل ۰/۹۱ گزارش شده است (التر و همکاران، ۲۰۰۲). در ایران، در پژوهشی که بر روی نوجوانان از این مقیاس استفاده شده، مشخص شده است که بین نمره این ابزار و نشانه‌های افسردگی و اضطراب همبستگی وجود دارد و توانایی متمایز کردن نوجوانان مستعد خودکشی را دارد (شریفیان، غلامعلی لواسانی، اژه‌ای، طارمیان و امرانی، ۲۰۱۱). در پژوهش خانی پور، برجعلی و فلسفی نژاد (۱۳۹۵) نیز، پایایی این مقیاس با ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۶ به دست آمد. در پژوهش حاضر پایایی این مقیاس با ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۳ به دست آمد که نشان‌دهنده پایایی مطلوب مقیاس حاضر بود.

مقیاس خودکارآمدی تحصیلی: این مقیاس توسط (Patrick and et al, 1997) ساخته شده است، این مقیاس دارای ۵ ماده می‌باشد که منعکس‌کننده ادراک دانشجویان از شایستگی‌شان در انجام تکالیف کلاس می‌باشد. این مقیاس یک ابزار خود گزارشی است که ماده‌های آن از نوع لیکرت پنج درجه‌ای (۱ = کاملاً مخالفم، ۲ = مخالفم، ۳ = نظری ندارم، ۴ = موافقم، ۵ = کاملاً موافقم) بر مبنای ابزارهای مختلف موجود ساخته شده است. روایی این مقیاس با روش تحلیل عاملی تأییدی و پایایی آن با روش آلفای کرونباخ توسط (Midgley and et al, 2000) تأیید شده است. در پژوهش حاضر نیز ضریب آلفای کرونباخ برای کل مقیاس ۰/۷۷ به دست آمد که نشان‌دهنده پایایی مطلوب این مقیاس بود. همچنین از نمرات معدل نیم سال اول سال تحصیلی ۹۷-۹۸ دانشجویان به‌عنوان شاخص عملکرد تحصیلی استفاده شد.

یافته‌ها

برای تحلیل داده‌ها از روش رگرسیون گام به گام استفاده شد. متغیرهای پیش بین این مدل عبارت بودند از عملکرد تحصیلی و خودکارآمدی تحصیلی و متغیر ملاک احتمال خودکشی بود.

جدول ۱. میانگین، انحراف معیار و ضرایب همبستگی پیرسون عملکرد تحصیلی، خودکارآمدی تحصیلی و احتمال خودکشی دانشجویان (n= ۳۹۱)

متغیر	میانگین	انحراف معیار	۱	۲	۳
عملکرد تحصیلی	۱۶/۲۴۱	۱/۶۱	۱		
خودکارآمدی تحصیلی	۱۵/۶۹	۲/۷۲	*۰/۱	۱	
احتمال خودکشی	۷۳/۶۱	۱۲/۲۱	*-۰/۱۲	*-۰/۱۶	۱

*P<(۰/۰۱)

سومین همایش ملی روانشناسی تعلیم و تربیت و سبک زندگی

3rd National Conference on Psychology, Education and Lifestyle

دانشگاه پیام نور استان قزوین

همانطور که در جدول ۱ مشاهده می شود عملکرد تحصیلی و خودکارآمدی تحصیلی با احتمال خودکشی دانشجویان رابطه منفی معنادار داشت ($P < 0/01$).

پیش از تحلیل رگرسیون چندگانه پیش فرض های این روش بررسی شد. نتایج بررسی پیش فرض نبود هم خطی و استقلال داده ها در جدول ۲ ارائه شده است. برای بررسی خطی بودن، نرمال بودن و همسانی باقیمانده ها از نمودار پراکنش استفاده شد که نتایج نشان داد این پیش فرض ها رعایت شده اند.

جدول ۲. مقادیر آزمون دوربین واتسون، دامنه ضریب تحمل و عامل تورم واریانس برای بررسی استقلال باقیمانده ها و نبود هم خطی

متغیر پیش بین	دامنه تحمل	ضریب	تورم واریانس	آماره دوربین واتسون
عملکرد تحصیلی	۰/۹۹		۱	
خودکارآمدی تحصیلی	۰/۹۹		۱	۱/۸۰

همان طور که از جدول ۲ مشاهده می شود مقدار عددی دوربین واتسون بیانگر استقلال باقیمانده ها برای متغیرهای مورد بررسی است و شاخص های هم خطی ضرایب تحمل و تورم واریانس نشان داد که بین متغیرهای پیش بین هم خطی وجود نداشت و نتایج حاصل از مدل رگرسیون قابل اطمینان است. همچنین در تحلیل رگرسیون چندگانه حاضر یک مدل حاصل شد که متغیرهای پیش بین در دو گام وارد مدل رگرسیون شدند.

جدول ۳. مشخصه های آماری مدل رگرسیون چندگانه (گام به گام) برای پیش بینی احتمال خودکشی دانشجویان بر اساس عملکرد تحصیلی و خودکارآمدی تحصیلی

متغیر پیش بین	گام	R	R ²	df	F	B	Beta	t
عملکرد تحصیلی	اول	۰/۱۶	۰/۰۳	(۱,۳۸۹)	*۱۰/۶۷	-۰/۶۹	-۰/۱۵	*-۳/۰۹
خودکارآمدی تحصیلی	دوم	۰/۲۰	۰/۰۴	(۲,۳۸۸)	*۷/۵۶	-۰/۷۸	-۰/۱۰	*-۲/۰۸

* ($P < 0/05$)

همان طور که در جدول ۳ مشاهده می شود در گام اول عملکرد تحصیلی وارد معادله رگرسیون شده است که به تنهایی ۰/۰۳ درصد از واریانس نمرات احتمال خودکشی را پیش بینی می نماید. در گام دوم متغیر خودکارآمدی تحصیلی وارد معادله رگرسیون شده است که ضریب تعیین ۰/۰۱ درصد افزایش یافته است (۰/۰۴ درصد). در مجموع مقادیر ضریب تعیین نشان

سومین همایش ملی
روانشناسی
تعلیم و تربیت و سبک زندگی

3rd National Conference on Psychology, Education and Lifestyle

دانشگاه پیام نور استان قزوین

می‌دهد که عملکرد تحصیلی و خودکارآمدی تحصیلی باهم ۰/۰۴ درصد از واریانس نمرات احتمال خودکشی را تبیین می‌کنند.

بحث و نتیجه گیری

هدف پژوهش حاضر بررسی نقش عملکرد تحصیلی و خودکارآمدی تحصیلی در احتمال خودکشی دانشجویان بود. یافته های پژوهش نشان دادند که عملکرد تحصیلی و خودکارآمدی تحصیلی با احتمال خودکشی دانشجویان رابطه منفی معنادار داشت. همچنین نتایج نشان داد که احتمال خودکشی دانشجویان تا حدودی بر اساس عملکرد تحصیلی و خودکارآمدی تحصیلی آن ها پیش بینی می شود. یافته های پژوهش حاضر به نوعی با Valois and et , De Luca and et al, 2016 Wu & Yaacob, 2017 ؛ al, 2015 ؛ برومند (۱۳۹۱) و باقری و همکاران (۱۳۹۴) همسو می باشد. در تبیین یافته پژوهش حاضر مبنی بر اینکه عملکرد تحصیلی با احتمال خودکشی رابطه منفی معنادار داشت، می توان گفت که کاهش عملکرد تحصیلی دانشجویان از سطحی رضایت بخش به سطحی نامطلوب، یکی از مشکلات مهم نظام های آموزشی است که با اتلاف هزینه های جاری، سرخوردگی و از دست رفتن روحیه فراگیران، جلوگیری از شکوفایی استعدادها و توانایی های فردی، خسارات زیادی را به دانشجو، خانواده وی، دانشگاه و جامعه وارد می کند (رحیمی پردنجانی و همکاران، ۱۳۹۳). همچنین افت تحصیلی یا ترک تحصیل از دانشگاه می تواند رفتارهای منفی را برای افراد به دنبال داشته باشد، تحقیقات نشان می دهند که افرادی که دارای افت تحصیلی هستند در سنین بالاتر بیشتر از مواد مخدر استفاده می کنند لذا افت تحصیلی و ترک تحصیل می تواند از جمله اعتیاد به مواد مخدر و الکل را به دنبال داشته باشد و به تبع آن احتمال خودکشی بالاتر می رود (Younge and et al, 1996). در این راستا مطالعه ای که بر روی افرادی که دست به خودکشی زده بودند نشان داد که شایعترین علت خودکشی آنان شکست در تحصیلات بوده است (Meilman and et al, 1994).

همان گونه که قبلاً اشاره گردید یافته دیگر پژوهش نشان داد خودکارآمدی تحصیلی با احتمال خودکشی دانشجویان رابطه منفی معنادار داشت. در تبیین یافته حاضر می توان به این نکته اشاره کرد که احساس خودکارآمدی، فرآیند شناختی سطح بالایی است که بر شیوه ی مقابله و نحوه ی حل مسئله ی فرد با مشکلات زندگی اثر می گذارد. افراد دارای خودکارآمدی پایین به جای برخورد با موانع، از آن ها اجتناب کرده، دست از تلاش برمی دارند، مقاومت و پایداری چندانی از خود نشان نمی دهند و در برخورد با مسائل و مشکلات به طور واقع بینانه برخورد نمی کنند (برومند و همکاران، ۱۳۹۱). فقدان خودکارآمدی و درگیری تحصیلی پیامدهای جدی از جمله پیشرفت تحصیلی پایین، پریشانی ذهنی، انجام رفتارهای بزهکارانه و منحرف، افزایش خطر مردودی و ترک تحصیل را در پی دارد (آزفنداک و عبدالله پور، ۱۳۹۷). در مقابل، خودکارآمدی بالا زمینه افزایش مشغولیت تحصیلی در دانشجویان را فراهم می کند و به دنبال افزایش مشغولیت تحصیلی

سومین همایش ملی
روانشناسی
تعلیم و تربیت و سبک زندگی

3rd National Conference on Psychology, Education and Lifestyle

دانشگاه پیام نور استان قزوین

دانشجویان، آن‌ها در دانشگاه به‌طور منظم حضور می‌یابند، بر یادگیری متمرکز می‌شوند و عملکرد بهتری در آزمون‌های استاندارد شده دارند. بنابراین خودکارآمدی می‌تواند نقش محافظتی در برابر افکار خودکشی داشته باشد و به تبع آن احتمال خودکشی را کاهش دهد.

در مجموع نتایج پژوهش حاضر نشان داد عملکرد تحصیلی و خودکارآمدی تحصیلی از عواملی هستند که می‌توانند در احتمال خودکشی دانشجویان نقش داشته باشند. علی‌رغم نتایج مهمی که از پژوهش حاضر قابل استنباط هست اما به علت محدودیت‌هایی که وجود داشت باید در تعمیم این نتایج جوانب احتیاط را رعایت نمود. از محدودیت‌های پژوهش حاضر می‌توان به استفاده از ابزارهای خود گزارشی اشاره کرد که ممکن است نتایج در معرض سوگیری مطلوبیت اجتماعی قرار گیرد. با توجه به یافته‌های پژوهش، برای جلوگیری از افت تحصیلی دانشجویان، راهکارهایی مانند بازنگری برنامه‌های آموزشی و تغییر در شیوه‌های آموزش بر اساس روش‌های نوین آموزشی، افزایش امکانات رفاهی و آموزشی، استفاده از مشاورین آموزشی مجرب و مشاوره با دانشجویان در دانشگاه‌ها، برگزاری کارگاه‌های آموزشی مهارت‌های مطالعه و یادگیری موثر و توجه به انگیزه و علاقه دانشجویان توصیه می‌شود. همچنین، کارگاه‌های آموزشی جهت رشد خودکارآمدی تحصیلی دانشجویان با توجه به تفاوت‌های فردی آنان برگزار شود. از آنجا که روش پژوهش حاضر از نوع همبستگی بوده و نمی‌توان استنباط علی از نتایج آن نمود، پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های بعدی از طرح‌های تجربی و علی-مقایسه‌ای نیز استفاده شود.

منابع

- آزفنداک، کژال و عبدالله پور، محمدآزاد (۱۳۹۷). رابطه خوش بینی تحصیلی و خودکارآمدی تحصیلی با مشغولیت تحصیلی در دانشجویان. *مجله جامعه‌شناسی آموزش و پرورش*، ۷: ۶۴-۷۸.
- باقری خاتون آبادی، فریدون؛ منوچهری، مهدی و حکمی، محمد (۱۳۹۴). بررسی رابطه کنترل عواطف و خودکارآمدی اجتماعی با گرایش به خودکشی در دانش آموزان دختر و پسر شهر کرج، سومین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روانشناسی، *مطالعات اجتماعی و فرهنگی*، تهران، تحقیقات اسلامی سروش مرتضوی، مرکز راهکارهای دستیابی به توسعه پایدار.
- برومند، اکرم؛ اصغری مقدم، محمد علی؛ شعیری، محمد رضا و عسگریان، فاطمه (۱۳۹۱). درد مزمن، خودکارآمدی درد و افکار خودکشی: نقش تعدیل‌کننده‌ی خودکارآمدی درد بر رابطه‌ی بین افسردگی و افکار خودکشی در بیماران مبتلا به درد مزمن. *مجله اصول بهداشت روانی*، ۱۴(۲): ۶۳-۱۵۲.
- تمنایی فر، محمدرضا؛ صدیقی ارفعی، فریبرز، سلامی محمدآبادی (۱۳۸۹). رابطه هوش هیجانی، خودپنداره و عزت نفس با پیشرفت تحصیلی، *فصلنامه راهبردهای آموزش*، ۳(۳): ۱۲۶-۱۲۱.

خانی پور، حمید، برجعلی، احمد و فلسفی نژاد، محمد رضا. (۱۳۹۵). خودجراحی بدون خودکشی در نوجوانان بزهکار و نوجوانان با سابقه بدرفتاری دوران کودکی: انگیزه ها و احتمال خودکشی. *فصلنامه افراد استثنایی*، ۶(۲۱)، ۷۹-۶۰.

رحیمی پردنجانی، سجاده؛ حشمتی، هاشم و مقدم، زهرا (۱۳۹۳). بررسی فراونی و عوامل موثر در افت تحصیلی دانشجویان ساکن خوابگاه دانشکده های پیراپزشکی و بهداشت دانشگاه علوم پزشکی گلستان در سال تحصیلی ۹۱-۹۰. *فصلنامه علمی دانشگاه علوم پزشکی تربت حیدریه*، ۲(۱): ۲۸-۱۶.

سیمبر، معصومه؛ گلعداز، سمیرا؛ عزیزاده، شیوا و حاجی فقها؛ محبوبه. (۱۳۹۶). عوامل خطر خودکشی در نوجوانان در جهان: یک مرور روایتی. *مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان*، ۱۶(۱۲)، ۱۱۶۸-۱۱۵۳.

سیف، علی اکبر (۱۳۹۵). *اندازه گیری، سنجش و ارزشیابی آموزشی*، تهران: نشر دوران.

فدایی، زهرا؛ عاشوری احمد؛ هوشیاری، زهرا و ایزانلو، بلال (۱۳۹۰). تحلیل مسیر منبع کنترل، نشانگان افسردگی و پیشرفت تحصیلی بر افکار خودکشی: نقش تعدیل کنندگی جنس، *مجله اصول بهداشت روانی*، ۱۳(۲): ۱۵۹-۱۴۸.

گلشن فومنی، محمد رسول (۱۳۹۳). *جامعه شناسی آموزش و پرورش*، تهران: نشر دوران.

لوگان آندره (۱۳۸۰). *شکست های تحصیلی، شناخت و جبران*، ترجمه رضوی شجاع محمدرضا، مشهد، آستان قدس رضوی.

CDC. (2014). The relationship between bullying and suicide: What we know and what it means for schools. Atlanta, GA: National Center for Injury Prevention and Control/Centers for Disease Control and Prevention.

CDC. (2015). Web-based Injury Statistics Query and Reporting System (WISQARS) [Online]. Available from <http://www.cdc.gov/injury/wisqars/index.html>.

Cull, J. G., & Gill, W. S. (2002). *Suicide Probability Scale (SPS) Manual*. Los Angeles, CA: Western psychological Service.

Curtin, S. C., Warner, M., & Hedegaard, H. (2016). Increase in suicide in the United States, 1999–2014. *NCHS data brief*, no 241. Hyattsville, MD: National Center for Health Statistics.

Danitz, M. (2001). *Suicide an unnecessary death*. London. UK.

De Luca, S. M., Franklin, C., Yueqi, Y., Johnson, S., & Brownson, C. (2016). The relationship between suicide ideation, behavioral health, and college academic performance. *Community mental health journal*, 52(5), 534-540.

Fontenelle, D. H. (2000). *Keys to parenting your teenager*. Barron's Educational Series.

Hassanian-Moghaddam, H., Zamani, N., Rahimi, M., Shadnia, S., Pajoumand, A., & Sarjami, S. (2014). Acute Adult and Adolescent Poisoning in Tehran, Iran; the Epidemiologic Trend between 2006 and 2011. *Archives of Iranian Medicine*, 17(8), 534-8.

Hassanian-Moghaddam, H., & Zamani, N. (2017). Suicide in Iran: the facts and the Figures from Nationwide reports. *Iranian journal of psychiatry*, 12(1), 73-7.

سومین همایش ملی روانشناسی تعلیم و تربیت و سبک زندگی

ISC

3rd National Conference on Psychology, Education and Lifestyle

دانشگاه پیام نور استان قزوین

Hawton, K., & Van Heeringen, K. (2009). "Suicide". *Lancet*, 373 (9672): 1372-81.

Van Heeringen, K. (2003). The neurobiology of suicide and suicidality. *The Canadian Journal of Psychiatry*, 48(5), 292-300.

Midgley, C., Maehr, M. L., Hruda, L. Z., Anderman, E., Anderman, L., Freeman, K. E., & Urdan, T. (2000). Manual for the patterns of adaptive learning scales. Ann Arbor, 1001, 48109-1259.

Meilman, P. W., Pattis, J. A., & Kraus-Zeilmann, D. (1994). Suicide attempts and threats on one college campus: Policy and practice. *Journal of American College Health*, 42(4), 147-154.

Patrick, H., Hicks, L., & Ryan, A. M. (1997). Relations of perceived social efficacy and social goal pursuit to self-efficacy for academic work. *The Journal of Early Adolescence*, 17(2), 109-128.

Salehi, A., Harris, N., Coyne, E., & Sebar, B. (2016). Perceived control and self-efficacy, subjective well-being and lifestyle behaviours in young Iranian women. *Journal of health psychology*, 21(7), 1415-1425.

Seggelen-Damen, I. V., & Dam, K. V. (2016). Self-reflection as a mediator between self-efficacy and well-being. *Journal of Managerial Psychology*, 31(1), 18-33.

Singh, B., & Udainiya, R. (2009). Self-efficacy and well-being of adolescents. *Journal of the Indian Academy of Applied Psychology*, 35(2), 227-232.

Sharifian, M., Gholamali-Lavasani, M., Ejei, J., Taremian, F., Amrani, K. (2011). The relationship among classroom community, attitude toward parents, anxiety disorders and depression with adolescents suicide probability. *Procidia Social and Behavioral Sciences*, 15, 520-5.

Valois, R. F., Zullig, K. J., & Hunter, A. A. (2015). Association between adolescent suicide ideation, suicide attempts and emotional self-efficacy. *Journal of Child and Family Studies*, 24(2), 237-248.

Wu, S. L., & Yaacob, S. N. (2017). Self-efficacy as a mediator of the relationship between parental closeness and suicidal ideation among Malaysian adolescents. *Child and Adolescent Mental Health*, 22(2), 84-90.

Younge, S. L., Oetting, E. R., & Deffenbacher, J. L. (1996). Correlations among maternal rejection, dropping out of school, and drug use in adolescents: A pilot study. *Journal of Clinical Psychology*, 52(1), 96-102.